

سخنرانی

حضرت آیت الله صفایی بوشهری در

سومین همایش توسعه دانایی محور

(تجارت الکترونیک)

۱۳۸۸/۲/۲۲

بسم الله الرحمن الرحيم

در آغاز محضر مبارک شما برگزارکنندگان، سیاست‌گذاران این همایش، محققان، پژوهشگران، نخبگان، اهل قلم، مدعوین و حضار محترم سلام عرض می‌کنم، امیدوارم در همه امور زندگی، موفق، مؤید و منصور باشید. از این که فضای استان ولایت‌مدار بوشهر را سرشار از برگزاری همایش‌های پژوهشی و دانش بنیان با رویکرد نظری و کاربردی در عرصه پیشرفت و توسعه همه‌جانبه و پایدار دینی نظام مقدس اسلامی و استان می‌بینم بسیار خوشحالم و از این همت بلند قدردانی و تشکر می‌کنم.

استان بوشهر در تاریخ وجودی خودش همواره نشان از نخبگی، نخبه پروری و تولید علم داشته است و امیدوارم با طراحی‌های کلان برنامه توسعه و پیشرفت بر پایه دانایی محوری و ولایت‌مداری بتوانیم نظامی با شاخص‌های والای فرهنگی و پیشرفت رو به تزاید و رفاه حقیقی برای مردم عزیز ایران به ارمغان بیاوریم و در عرصه تولید علم و پژوهش‌های توسعه‌زا و همچنین رشد و گسترش در عرصه جنبش نرم‌افزاری، استان ما با دو بال رشد دانایی و تعالی در حوزه فرهنگ دینی سرچشمه فیاضی برای ارائه خدمات علمی و پژوهشی به نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باشد.

عنوان همایش «تجارت الکترونیکی در منطقه خلیج فارس، فرصت‌ها و تهدیدها» دارای سه ویژگی مهم می‌باشد:

- ۱- تجارت الکترونیکی^۱.
- ۲- ارزیابی آن در حوزه مهم و استراتژیک خلیج فارس.
- ۳- بررسی و پژوهش پیرامون تهدیدها و فرصت‌های حال و آینده در این مقوله.

بنده به اختصار پیرامون این سه محور مطالبی خدمت شما محققان، پژوهشگران، اهل مطالعه و کسانی که دستی بر این مقوله و این اندیشه بزرگ جهت تعالی آن دارند عرض می‌کنم.

۱- تجارت الکترونیک (ضرورت، تعریف، تاریخ، انواع و نیازها)

پیشرفت پرشتاب و روزافزون فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT^۱ و بهره‌گیری گسترده از این امکانات در دو حوزه سخت‌افزار و نرم‌افزار، جهان را به عنوان یک هندسه به هم پیوسته و یک اقلیم جغرافیایی اطلاعاتی واحد گردانیده است. جهان کنونی می‌رود که مرزهای آن در حوزه اطلاعات^۲ و ارتباطات^۳ شکسته شود و یک واحد ارتباطی و اطلاعاتی گردد. روند رو به گسترش دستاوردهای تکنولوژی رایانه‌ای و گستره و افق وسیع سامانه اینترنتی^۴ بر تمامی عرصه‌های زندگی انسان نفوذ و سلطه پیدا کرده و سایه افکنده است و دنیای آینده ما، دنیای موصوف به وصف دیجیتالی^۵ خواهد بود.

پدیده نوین و فوق پیشرفته فناوری اطلاعات و ارتباطات الکترونیکی دارای سه بخش خاص خود است:

۱- داده^۶، اطلاعات و آمار

۲- کامپیوتر و پردازش^۷

۳- ارتباطات مخابراتی^۸

این پدیده تکنولوژیک، تابش گسترده و پرشتاب اطلاعات و دانش پیشرفته ارتباطات برای جامعه بشری به ارمغان آورده است. و تجارت^۹ به عنوان یکی از تاریخی‌ترین عمل انسان و یکی از زیرساخت‌های مهم اجتماعی و توسعه عمرانی حیات بشر، نیازمند اموری است:

۱- تولید^{۱۰}.

۲- اطلاعات به روز و گسترده مبدایی و مقصدی.

۳- ارتباطات وسیع در حوزه مشارکت و داد و ستد.

۴- عرضه و تقاضای سودآور و کارآمد.

۵- مبادله با بهترین نتایج اقتصادی برای طرفین.

تاریخ تجارت با حیات انسان آغاز شده و با تکامل اجتماعی وی متکامل می‌شود و با بلندای اندیشه انسان، پیشرفت،

۱ . Information and communications technology

۲ . Information

۳ . Communications

۴ . Internet

۵ . Digital

۶ . Data

۷ . Processing

۸ . Telecommunications

۹ . Commerce

۱۰ . Production

توسعه و پیچیدگی می‌یابد. مبرهن است که تجارتي موفق است (چه خرد و داخلی، چه کلان و بین‌المللی) که علاوه بر مدیریت کارآمد تولید و برتری نسبی کیفی، درجه اطلاعاتش و ارتباطاتش وثیق و وسیع با سه شاخص سرعت، صحت و امنیت باشد.

تجارت در هندسه وجودی و کارآمدی خویش چاره‌ای جز همراهی و تطبیق خویش با فناوری روز اطلاعات و ارتباطات ندارد. تجارت آنگاه موفق است که در حوزه اطلاعات و ارتباطاتش موفق باشد و تاریخ تجارت نیز گواه بر این معناست، و چه بسیار تجار و بازرگانان و مراکز اقتصادی که به خاطر عدم داشتن اطلاعات و ارتباطات و یا عقب ماندگی در این عرصه دچار شکست های اقتصادی شدند. تجارت مقوله‌ای است که مولود اطلاعات و ارتباطات است به همین جهت باید این پیوند وسیع با فناوری روز در هر عصر حفظ و همواره لازم است پروژه ارتقای سطح اطلاعات و ارتباطات در حوزه تجارت و بحران‌های تجاری، تولید و گسترش یابد و مدیریت گردد.

دو شاخصه اطلاعات و ارتباطات تجاری به معنای دیگر بازاریابی^۱ و بازاریابی^۲ با بکارگیری صنعت ارتباطات و فناوری در شرایط کنونی به شکل الکترونیکی، تنها فضایی است که تجارت را همگام با مسیر تعالی و پیشرفت بشر می‌کند و اگر چنین نباشد هماهنگی متوازن دانش و محصولات ارتباطی و اطلاعاتی روز با جغرافیای تجارت به هم خواهد خورد و ایستایی و سپس عقب ماندگی اقتصادی در پی خواهد داشت.

دانش انسان و فناوری‌های گوناگون پیش می‌رود و تجارت عقب می‌افتد، بنابراین تنها راه تکامل تجارت، استفاده بهینه از فناوری و ارتباطات نوین و به روز است و تنها مسیر تطبیق تجارت با روند رو به رشد و توسعه بین‌الملل کنونی، تجارت الکترونیکی است.

تجارت الکترونیکی تعاریف زیادی دارد، دانشمندان و پژوهشگران تعاریف گوناگونی برای آن بیان نموده‌اند مثل: «مبادله تجاری و ارائه خدمات و اطلاعات در فضای الکترونیکی» و یا به تعبیر دیگر: «فعالیت های تجاری از طریق شبکه های الکترونیکی با هدف تحقق یک مبادله بازرگانی» این فعالیت دارای اضلاع خاصی است که عبارتند از: دریافت منابع، انجام ارزیابی^۳، مذاکره^۴، انتقال^۵، سفارش^۶، تحویل^۷ و ارائه خدمات پشتیبانی و تجاری تجاری دانش و فناوری در بستر الکترونیک.

Marketing strategy . ۱

Marketing . ۲

Assessment . ۳

Negotiation . ۴

Transfer . ۵

Order . ۶

Delivery . ۷

دانش و فناوری الکترونیک که بیش از دیگر ابعاد حیات بشری پیشرفتی پرشتاب و پیچیده دارد هم اینک فضایی در حوزه اقتصاد و تجارت ایجاد کرده است که هر حرکت بزرگ تجاری به ویژه بازرگانی کلان و بین المللی در آینده نه چندان دور باید از این راهرو و کلیدور و کانال اطلاعاتی و ارتباطی عبور کند و در غیر این راه، بازرگانی و تجارت محکوم به شکست است.

تولد تجارت الکترونیکی در سال ۱۹۹۵ به صورت خرد تحقق یافت، و هم اینک در اشکال مختلف خود چون B to B ، C to B ، B to C ، C to C ، B to A و B to G ، B to E ، با توسعه هر چه بیشتر بیشتر گسترش یافته است. و می‌رود که فضای تجارت را در مسیری قرار دهد که تمام تجار و مراکز تولیدی در این فضا همگام با این سیستم حرکت کنند و چاره‌ای جز این نیز نداشته باشند.

در حال حاضر تنها راه اعتلای تجارت، نشست بر بال فناوری ارتباطات و اطلاعات نوین الکترونیکی است. فواید و مزایای آن بسیار است و برخی از آنها عبارتند از:

۱- ارائه اطلاعات و ارتباطات مفید اقتصادی در عرصه و جغرافیای وسیع بین‌المللی

۲- تسلط بر بازررداری و بازاریابی و داد و ستد سودآور

۳- سرعت و صحت در اطلاع‌رسانی، فرصت‌یابی و پیگیری‌های مترتب بر آن

۴- کاهش انرژی و تقلیل هزینه

۵- ثبات اقتصادی و کاهش نرخ تورم

۶- امنیت اقتصادی

از جمله آثار بسیاری است که تجارت الکترونیکی دارد.

اما این تجارت در فضای خود معایب و آسیب‌هایی نیز دارد که باید پیرامون آن، محققان بیندیشند و برای آن چاره‌ای کارآمد، تدبیر کنند که به برخی از آنها می‌توان اشاره کرد:

۱- کاهش حجم فروش و سطح درآمد بنگاه‌های کوچک به جهت عدم دستیابی وسیع بر بازار اطلاعات و رقابت در آن

۲- تسلط کارتل‌های اقتصادی بر اقتصاد جهان به جهت سلطه مالی و امنیتی بر فضاهای الکترونیکی

۱. تجارت بین‌سازمانی، Business to Business

۲. تجارت مصرف‌کننده با کسب و کار، Consumer to Business

۳. تجارت بین‌سازمانی و مصرف‌کننده، Business to Consumer

۴. تجارت مصرف‌کننده با مصرف‌کننده، Consumer to Consumer

۵. تجارت فروشنده با اداره، Business to Administration

۶. تجارت سازمانها با ادارات دولتی، Business to Government

۷. تجارت کسب و کار با کارکنان، Business to Employer

- ۳- دستبردهای امنیتی بر معاملات تجاری الکترونیکی
  - ۴- تسلط استکبار دیجیتالی بر محیط تجارت الکترونیک
  - ۵- تشکیل "اتحادیه تجاری الکترونیکی"^۱ و محاصره دیجیتالی کشورهای در حال توسعه
  - ۶- کاهش نیروهای شاغل و افزایش نرخ بیکاری
- و چنین است که هر بال در کنار خود، باری دارد، مهم این است که محققان بار را تبدیل به بال کنند.

در فضای ایران اسلامی هم اینک ما در این عرصه نیازهایی داریم، که برخی از آنها عبارتند از:

- ۱- توسعه آموزش عمومی تجارت الکترونیکی
- ۲- تدوین و تبیین حقوق و قوانین حاکم بر تجارت الکترونیک و "امضای دیجیتالی"^۲
- ۳- ایجاد زیرساخت های سختافزاری و طراحی برنامه نرمافزاری مورد نیاز
- ۴- تدوین چشم‌انداز و سیاست راهبردی تجارت الکترونیک در جغرافیای ملی و فراملی
- ۵- ایجاد فرهنگ مبادلات الکترونیکی در حوزه اقتصاد

---

۱ . Electronic trade unions

۲ . Digital signature

۲- خلیج فارس کانون اقتصاد استراتژیک جهان

نام خلیج همیشه فارس در عنوان همایش، مثل نور می درخشید و ما مردمان ولایتمدار استان بوشهر افتخار می کنیم که بیش از هفتصد کیلومتر مرز آبی آن را مرزداری و مرزبانی کرده ایم و با خون خود، خلیج فارس را همیشه فارس نگه داشته ایم.

سرداران و بزرگان ما، چون مرحوم حضرت آیت الله حاج سید عبدالله بلادی و شهید والا مقام رئیس علی دلواری، برای همیشه باقی ماندن خلیج فارس، ایستادند و دفاع کردند، ایستاده سینه سپر کردند و ایستاده شهید شدند و به ما درس ایستادگی می آموختند.

خلیج فارس دارای موقعیت تاریخی خاص استراتژیک سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی است. خلیج فارس در جغرافیای اقتصادی خود تولیدگر، عرضه کننده کالاهای زیرساختی به ویژه حامل های انرژی و متقاضی و بازار بسیار سودآور در حوزه اقتصاد بوده است. و جهان اقتصاد به منطقه خلیج فارس نگاه چند بعدی سیاسی، فرهنگی، امنیتی و اقتصادی ویژه ای دارد.

تاریخ خلیج فارس نشان از این دارد که همواره بازرگانان و تجار تمام کشورهایی که اندیشه تجاری و ثروت افزا دارند به خلیج فارس نگاهی حسابگرانه اقتصادی داشته اند. حتی فرهنگ را اقتصادی دیدند، امنیت را اقتصادی بررسی کردند، به همین جهت است که در جغرافیای اقتصادی کلان جهان، خلیج فارس همواره نقطه عطف و کانون توجه است.

در این عرصه اگر منطقه خلیج فارس و ایران اسلامی در پیشرفت پایدار خود در حوزه اقتصاد و زیرمجموعه های تجارت با فضای دانش بنیان و کلان رو به پیشرفت مدل و قالب و سیستم بین المللی تجارت همگام نشود قطعاً دچار بحران و عقب افتادگی تجاری و اقتصادی خواهد شد و هم اینک ایران اسلامی به عنوان نقطه روشن امید جوامع بشری در فضای نجات انسانیت باید تجارتش را با برنامه ریزی فوق روز، مدیریت کارآمد و به کارگیری دقیق فناوری و اطلاعات نوین جهانی (ICT) متحوّل کند. در حال حاضر کشورهای حوزه خلیج فارس بدین معنا اشراف دارند و آگاه هستند. روی این حساب است که کشورهای همسایه ما در خلیج فارس روی این فناوری سرمایه گذاری می کنند و ایران اسلامی با اندیشه های بلند مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (دامت برکاته العالیه) که خود از کسانی است که در فضای تولید علم و جنبش نرم افزاری هم صاحب نظر و هدایتگر و هم زمینه ساز می باشند باید تجارت در حوزه اقتصاد ایران الکترونیکی شود. محققان ما و کسانی که در این عرصه صاحب نظرند باید مجاهدت کنند و ایران اسلامی (که در همه ابعاد می رود که الگویی باشد برای جهان در حال توسعه و پیشرفت

گردد) در این بخش نیز الگو باشد بلکه بیش از کشورهای دیگر توسعه یافته و خودکفا در این عرصه شود. قابل توجه است که می توان در فضای تجارت در حوزه خلیج فارس اقدامات بسیار مفید اقتصادی برای کشورهای حاشیه آن و حتی کشورهای اسلامی منطقه طراحی کرد، مانند:

۱- تشکیل بازار مشترک اسلامی منطقه

۲- ایجاد اوپک تجاری منطقه

۳- طراحی پول مشترک اسلامی

۴- طراحی سامانه پول الکترونیکی، بانکداری الکترونیکی، امضای دیجیتالی، امنیت شبکه اینترنتی، تدوین قانون

تجارت الکترونیکی منطقه خلیج فارس

۵- تنظیم و تصویب قوانین تجارت الکترونیکی منطقه و تشکیل پلیس و دادگاه الکترونیکی در این باره

۳- تهدیدها و فرصت های تجارت الکترونیک

شایان ذکر است یکسری تهدید و فرصت های تجارت الکترونیکی عمومی و بین‌المللی است^۱ و برخی مختص حوزه خلیج فارس می باشد.

فرصت‌های اختصاصی، مولود اندیشه های تاریخی فرهنگ تجارت و وجود منابع و میادین پر ارزشی تجاری و بازار سودآور و راه ترانزیت اقتصادی و توجه بین‌المللی همه جانبه در منطقه خلیج فارس است لذا مردمان در این منطقه یا رابط بین کالاهای تجاری بوده‌اند یا خود تاجر، یا در عرصه تجارت به نحوی دخیل بودند، اندیشه مردم به این منطقه تجاری است و این خود فرصتی است، تهدید خاص در این مقوله، این است که این منطقه با توجه به تأثیرگذاری بالای اقتصادی و سیاسی در نظام جهانی توسط استکبار بین‌المللی تحریم فناوری اطلاعات و ارتباطات شود و همواره در کنترل الکترونیکی استکبار سیاسی باشد و تهدید در عرصه نظام اسلامی ما، این است که دیگر کشورهایی که دارای فناوری اطلاعات و ارتباطات پیشرفته هستند با نگاه استکباری دانشی و علمی در نحوه ارتباط الکترونیکی در بخش تجارت با ایران همکاری نکنند و ایران اسلامی را تحریم نمایند. راهکار صحیح در رفع تحریم، تولید دانش و علم الکترونیک و خودکفایی در عرصه فناوری ارتباطات و اطلاعات الکترونیکی و حتی رسیدن به مرجعیت در این حوزه در دو بخش نرم افزاری و سخت افزاری راهی برای اعتلای نظام اسلامی است، و بنده از شما بسیار سپاسگزارم و سلام گرم مقام معظم رهبری را خدمت شما تقدیم می‌دارم.

والسلام علیکم ورحمةالله وبرکاته

۱. که در بخش آسیب شناسی تجارت الکترونیکی بیان شد.